

УДК: 351.95

DOI: 10.35432/tisb302023295157

Оксана Орел

*аспірант кафедри соціально-гуманітарних наук
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
<https://orcid.org/0009-0004-7587-0470>
e-mail: tsinuk92@gmail.com*

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Регіональна політика є основним інструментом ЄС для зменшення регіональних розбіжностей та інвестування в сталі та інклюзивне соціально-економічне зростання. Він діє через «спільне управління» між Комісією та державами-членами ЄС. Реалізація згуртованості політики програми вимагає відповідного адміністративної місткості на програма на рівні проектів, створення систем надійного фінансового управління та контролю, а також виконання інших елементів acquis ЄС. Прагнення України досягти європейських демократичних стандартів та зобов'язання в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС вимагають впровадження нових практик у взаємодії органів місцевого самоврядування. Ці нові практики мають включати інструменти місцевої демократії, які довели свою ефективність в інших країнах. Автор доводить, що регіональна політика охоплюється Угодою про асоціацію, згідно з якою ЄС та Україна зобов'язалися сприяти взаєморозумінню та двосторонній співпраці у сфері регіональної політики. Вони також скоєно просування вдосконалених методів формулювання та впровадження регіональної політики, зокрема багаторівневого управління та партнерства. Це включає налаштування створення ефективної нормативно-правової бази, розбудова потенціалу та заходи для посилення транскордонних і регіональних економічних і ділових мереж.

Розробка перспективних планів формування територій громад в регіонах України також є частиною державної підтримки. Новий адміністративно-територіальний устрій має слугувати територіальною основою для формування децентралізованої системи територіального управління, забезпечення найбільш ефективного використання соціальних ресурсів, сталого економічного зростання на основі принципів сталого розвитку та покращення умов життя людей.

Ключові слова: євроінтеграція, самоврядування, розвиток громад, децентралізація, місцева демократія.

Oksana Orel

*PhD-student of the Department of Social and Humanitarian Sciences
ESI of Public Service and Administration Odesa Polytechnic National University
<https://orcid.org/0009-0004-7587-0470>
e-mail: tsinuk92@gmail.com*

MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF CRISIS: FOREIGN EXPERIENCE

Regional policy is the EU's main tool for reducing regional disparities and investing in sustainable and inclusive socio-economic growth. It operates through "co-management" between the Commission and the EU Member States. The implementation of programme policy cohesion requires appropriate administrative capacity per programme at the project level, the establishment of sound financial management and control systems, and the implementation of other elements of the EU acquis. Ukraine's aspirations to achieve European democratic standards and obligations under the Association Agreement between Ukraine and the EU require the introduction of new practices in the interaction of local self-government bodies. These new practices should include local democracy tools that have proven effective in other countries. The author argues that regional policy is covered by the Association Agreement, according to which the EU and Ukraine undertook to promote mutual understanding and bilateral cooperation in the field of regional policy. They are also committed to promoting improved methods of regional policy formulation and implementation, in particular multi-level governance and partnerships. This includes setting up an effective regulatory framework, capacity building, and measures to strengthen cross-border and regional economic and business networks.

Currently, there are 368 amalgamated hromadas in Ukraine. State support is provided for voluntary amalgamation of territorial communities. The state provides informational, organizational, methodological and financial support to the voluntary amalgamation of territorial communities. The development of perspective plans for the formation of hromadas' territories in the regions of Ukraine is also part of state support. Regional state administrations develop perspective plans in accordance with the Methodology developed by the Ministry of Regional Development, Construction, Housing and Communal Services of Ukraine and approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine. After amendments to the Budget Code, all financial preferences provided for the newly formed amalgamated hromadas are provided for the formation of amalgamated hromadas in accordance with their perspective plan. The new administrative-territorial structure should serve as a territorial basis for the formation of a decentralized system of territorial administration, ensuring the most efficient use of social resources, sustainable economic growth based on the principles of sustainable development, and improving the standard of living of people. The logic of a systematic approach to administrative-territorial reform requires initiating this process with a reform of the basic level – territorial communities.

At the same time, significant scientific achievements of specialists cannot be considered final, since the system of local self-government in Ukraine is in a state of development. In addition, with the adoption of the law on voluntary amalgamation of hromadas, many new issues have arisen. All this necessitates in-depth scientific research in this direction.

The development of perspective plans for the formation of hromadas' territories in the regions of Ukraine is also part of state support. The new administrative-territorial structure should serve as a territorial basis for the formation of a decentralized system of territorial administration, ensuring the most efficient use of social resources, sustainable economic growth based on the principles of sustainable development and improving people's living conditions.

Keywords: European integration, self-government, community development, decentralization, local democracy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Успішна реформа децентралізації розширила компетенцію та спроможність муніципалітетів у сферах політики згуртованості ЄС. Адміністративна

спроможність та досвід є все ще недостатньо для виконання вимог регіональної політики ЄС щодо управління та витрачання великих коштів. Залишаються певні проблеми щодо практичної реалізації та забезпечення виконання законодавства, багаторічного програмування, моніторингу, оцінки та раціонального фінансового управління програмами регіонального розвитку. Необхідно покращити координацію між рівнями влади.

Законодавчі та нормативні прийоми європейських держав базуються на традиції не визначати систему адміністративно-територіальних одиниць на конституційному рівні. Однак конкретні положення щодо системи місцевого самоврядування часто згадуються в розділах Конституції, які регулюють інститут місцевого самоврядування, або в його загальних вимогах.

Місцева демократія в ЄС базується на системі принципів. Вони включають верховенство права, законність, повагу до прав людини, прозорість, підзвітність, відповідальність та субсидіарність. Хартія спрямована на захист і зміцнення місцевої автономії в європейських країнах, зобов'язуючи сторони застосовувати основні правила, які гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність місцевих органів влади від державної влади. Крім того, субсидіарність є одним із життєво важливих організаційних принципів місцевого самоврядування в країнах-членах ЄС. Основи цього принципу Європейська хартія місцевого самоврядування закладає у своїй преамбулі, підкреслюючи важливість єдності її членів у збереженні та втіленні ідеалів і принципів, які поділяють європейські держави.

Аналізуючи положення Європейської хартії місцевого самоврядування можна виділити кілька життєво важливих принципів побудови демократичного суспільства на місцевому рівні. По-перше, принцип участі відображає право громадян впливати на прийняття рішень. Принцип підзвітності тісно пов'язаний з децентралізацією влади. Нарешті, принцип автономії передбачає широкий спектр можливостей органів місцевого самоврядування.

Українська система місцевого самоврядування реформується з метою приведення її у відповідність до європейських стандартів. Україна встановила конституційні засади місцевого самоврядування, ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування, а також ухвалила низку базових нормативно-правових актів, які забезпечують правову та фінансову основу функціонування органів місцевого самоврядування. Однак варто підкреслити, що ефективне функціонування інституту місцевого самоврядування можливе лише тоді, коли він побудований на принципах місцевої демократії, забезпечуючи єдність цієї системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Науковці стверджують, що децентралізація державного управління в сучасній Україні є дуже складним завданням. Крім того, низький рівень довіри серед громадян знижує ефективність діяльності органів місцевого самоврядування. Окремі аспекти цієї тематики було згадано в роботах таких вчених, як О. М. Бандурки, В. О. Галая, О. Ю. Дрозда, Д. В. Журавльова, Т. О. Коломоєць, М. В. Лошицького, Р. С. Мельника, А. О. Собакаря, ін.

У наукових працях розглядалися питання становлення та розвитку місцевого самоврядування у вирішенні організаційних, кадрових, правових, фінансово-економічних та соціальних питань.

Проблематика, яка пропонується для аналізу, має свою специфіку. Аспекти цієї тематики було згадано в роботах таких вчених як, О. В. Батанов, К.В. Головка, К.А. Гончарова, І.В. Дробуш, Д.О. Єжевський, Ю.М. Кириченко, О. С. Конотопцев, В.В. Кравченко, В.С. Куйбіда, Н.О. Куфакова, О.В. Марцеляк, О. С. Мельничук, Н.С. Перфільєва, С.Є. Саханенко, В.О. Серьогін, А.Ф. Ткачук, та інші.

Наукові здобутки фахівців не можна вважати остаточно завершеними, оскільки система місцевого самоврядування в Україні перебуває у стані розвитку. З прийняттям закону про добровільне об'єднання громад виникло багато нових питань. Все це обумовлює необхідність проведення наукових досліджень у цьому напрямку.

Багато дослідників наголошують, що досвід країн-членів ЄС має стати провідним джерелом для концептуального осмислення завдань, які стоять сьогодні перед вітчизняною політичною елітою, органами державного та державного управління щодо розвитку місцевого самоврядування в Україні. За роки економічних реформ в Україні не відбулося принципових змін у системі управління територіями. Навіть децентралізація влади переважно має адміністративний характер.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз конкретного досвіду політики згуртування, необхідного для того, щоб виступати в якості органів управління майбутніми регіональними програмами, виявлення проблем в організації системи управління територіями.

Предмет дослідження. Проаналізувати загальнотеоретичні аспекти зарубіжного та українського досвіду управління розвитком територіальних громад України з метою формування розвитку місцевого самоврядування у вирішенні правових, організаційних, кадрових, фінансово-економічних та соціальних питань.

Методи та інформаційна база дослідження. У дослідженні використовувалися різні наукові методи, в тому числі порівняльно-контрастивний, порівняльний, аналітичний, історичний та інші. В основі обґрунтування засад забезпечення законності в державному управлінні та системі управління територіями лежить застосування методів аналізу та синтезу, індукції та дедукції, відповідно до чого цю проблематику вивчають, зважаючи на цілісність питання, яке містить багато складових. Також у процесі дослідження використовували такі загальнонаукові і спеціальні методи, як теоретичного узагальнення та абстрагування.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації, матеріали наукових конференцій, нормативно-правові акти з досліджуваної тематики, офіційні інтернет-сайти та інші матеріали.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні існує потреба в проведенні досліджень з метою ефективного функціонування інституту місцевого самоврядування, яке можливе лише тоді, коли побудоване на принципах місцевої демократії, забезпечуючи єдність цієї системи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Децентралізованим органам бракує конкретного досвіду політики згуртування, необхідного для того, щоб виступати в якості органів управління майбутніми регіональними програмами. Національні та регіональні/місцеві органи влади отримали підтримку для розбудови потенціалу, в тому числі щодо управління проектами, державних закупівель, фінансового менеджменту та контролю за проектами, що фінансуються ЄС.

Ці рекомендації встановлюють загальні вимоги до структури, форматування, організації процесу розвитку, затвердження, моніторингу та оцінки виконання стратегій розвитку територіальних громад, планів дій. Ці вимоги відповідають європейським принципам стратегічного планування регіонального розвитку. Розроблені рекомендації допоможуть органам місцевого самоврядування у плануванні довгострокового розвитку громад, адже розробка якісної та ефективної стратегії має вирішальне значення для створення сприятливого соціально-економічного середовища на їхніх територіях. Більше того, це вкрай необхідно під час війни, яка передбачає розгалужену інфраструктуру, економічні збитки, масове переміщення населення та підприємств із зон конфлікту.

Регіональна політика є основним інструментом ЄС для зменшення регіональних

розбіжностей та інвестування в сталі та інклюзивне соціально-економічне зростання. Він діє через «спільне управління» між Комісією та державами-членами ЄС. Реалізація згуртованості політики програми вимагає відповідного адміністративної місткості на програма на рівні проектів, створення систем надійного фінансового управління та контролю, а також виконання інших елементів *acquis* ЄС, таких як законодавство про навколишнє середовище та державні закупівлі.

Регіональна політика охоплюється Угодою про асоціацію, згідно з якою ЄС та Україна зобов'язалися сприяти взаєморозумінню та двосторонній співпраці у сфері регіональної політики. Вони також скоєно просування вдосконалених методів формулювання та впровадження регіональної політики, зокрема багаторівневого управління та партнерства. Це включає налаштування створення ефективної нормативно-правової бази, розбудова потенціалу та заходи для посилення транскордонних і регіональних економічних і ділових мереж.

Щодо законодавчої бази, Україна прийняла законодавство про регіональний розвиток і проводить реформу децентралізації, яку підтримує ЄС. До нього входять такі нормативно-правові акти, як Стратегія сталого розвитку України до 2020 року, Закон про добровільне об'єднання територіальних громад, Закон про засади державної регіональної політики, Закон про місцеві органи адміністрації та інші положення. Вирівнювання з в правовий рамка до в ЄС *acquis* у тематичних сферах, пов'язаних з політикою згуртованості ЄС, не завершено.

Регіональні адміністрації, що фінансуються з державного бюджету, відповідають за реалізацію політики розвитку на обласному рівні. Закон визначає регіональні ради як представників спільних регіональних і місцевих інтересів. Реформа децентралізації надала муніципалітетам додаткові повноваження, доповнені бюджетні трансферти. Частка державних податків зараховується до місцевих бюджетів з механізмом вирівнювання. Бюджетний кодекс України передбачає бюджетну гнучкість. Багаторічне програмування регулюється на національному рівні із зобов'язанням підготувати рамковий документ про бюджет на 3 роки. Державний фонд регіонального розвитку, який спрямований на проекти регіонального розвитку, підтримує місцеву владу, яка є зобов'язані забезпечити власне співфінансування. Соціального фонду, схожого на Європейський соціальний фонд+, не існує. Необхідна законодавча база для управління структурними фондами відповідно до вимог статей 174 та 175 Договору про функціонування Європейський Союз наразі відсутній.

Що стосується інституційної бази, то Міністерство розвитку громад та територій є центральним органом виконавчої влади, який керує впровадженням реформ децентралізації та регіонального розвитку. Міністерство фінансів відповідає за формування та управління національним бюджетом, а також за розподіл коштів між різними рівнями влади. Кабінет міністрів відіграє роль національного органу влади Програми транскордонного співробітництва на 2014-2020 роки в рамках Європейського інструменту сусідства та програми Interreg NEXТ на 2021-2027 роки, що реалізуються в рамках спільного управління, де Україна бере участь нарівні з державами-членами.

Що стосується територіальної організації, Україна має чотири рівні управління: національний/центральний, регіональний, субрегіональний (райони) та місцевий (муніципалітети). Регіональний рівень включає 24 області вегетативний республіка з Крим і два міста зі статусом спеціальної області – Київ та Севастополь. На субрегіональному рівні територія поділяється на 136 районів. Україна досягла значного прогресу в реформі децентралізації, що призвело до створення 1 469 муніципалітетів наділені широкими адміністративними повноваженнями та повноваженнями з надання послуг.

Адміністративна структура України та велика кількість учасників, залучених до програмування та управління фондами ЄС, означають, що потрібен високий рівень координації між органами влади на національному рівні та між національним рівнем та

іншими рівнями управління. Цей високий рівень координації ще потрібно розвивати. Загальнодержавні інституційні та адміністративні структури та законодавчі акти для управління та реалізації майбутніх фондів ЄС, ще не встановлені.

Україна має обмежений адміністративний здатність до справ з вимоги до в ЄС регіональної політики, набутий завдяки досвіду участі в програмах транскордонного співробітництва. Є певний досвід управління проектами. Існують національні системи управління та контролю для спільного управління програмами та проектами транскордонної співпраці Європейського інструменту сусідства, а також для їх наступників у рамках Interreg NEXT на 2021-2027 роки, які повністю інтегровані в правове та адміністративне середовище політики згуртованості ЄС.

Децентралізованим органам бракує конкретного досвіду політики згуртування, необхідного для того, щоб виступати в якості органів управління майбутніми регіональними програмами. Національні та регіональні/місцеві органи влади отримали підтримку для розбудови потенціалу, в тому числі щодо управління проектами, державних закупівель, фінансового менеджменту та контролю за проектами, що фінансуються ЄС.

Уряд ухвалив декілька програмних документів щодо реалізації галузевої політики регіонального розвитку. Стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки є ключовою національною стратегією планування в Україні. Кілька основних багаторічних галузевих стратегій, зокрема щодо зміни клімату, енергетики, транспорту та цифровізації, а також регіональні та місцеві стратегії реалізуються обласними адміністраціями та місцевою владою. Розумна спеціалізація є однією з головних особливостей нового планового періоду для Стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр., що відповідає структурі розумної спеціалізації для країн розширення ЄС і сусідніх країн.

Після реформи управління державними інвестиціями українська влада розвинула свій потенціал для моніторингу та оцінки державних інвестиційних програм. Також запроваджено систему моніторингу життєвого циклу державних інвестиційних проектів.

Що стосується систем фінансового управління та контролю, то країна перебуває на початковому етапі розвитку середньострокового бюджетного планування, яке було запроваджено в грудні 2018 року з ухваленням змін до Бюджетного кодексу України. Бюджетна декларація складається щорічно шляхом оновлення перших двох років середньострокового плану та додавання третього року.

Прогнози місцевих бюджетів розробляються та затверджуються місцевими радами. Рахункова палата та Державна аудиторська служба несуть відповідальність за проведення аудитів та фінансового контролю, а аудиторська служба здійснює фактичну перевірку закупівель. Внутрішні аудити в місцевих органах влади та попередньої перевірки закупівель відсутні.

В останні десятиліття європейські країни характеризуються децентралізацією. Велика увага приділяється розширенню повноважень органів місцевого самоврядування. Порівняно з Королівством Данія, Україна відносно молода в цих питаннях. В даний час данські муніципалітети мають найвищу владу в районах, які переважно контролюються державою в більшості країн. Розширення обсягу повноважень місцевого самоврядування пов'язане з прагненням влади вирішувати питання місцевого значення «ближче до людей». Стаття 82 Конституції Данії надає муніципалітетам право самостійно управляти своїми справами, як це передбачено законом, під державним наглядом [1].

На законодавчому рівні першочерговим завданням політики в Україні є прискорення економічного зростання регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності за рахунок ефективного використання внутрішнього потенціалу, створення нових можливостей для працевлаштування та покращення доступної зайнятості, а також створення умов для трудових мігрантів. повернути свої рідні країни. Це може призвести до швидкого та сталого

покращення якості життя людей незалежно від того, де вони народилися, де проживають зараз або де житимуть у майбутньому.

Концепція відновлення пов'язана не лише з питанням інфраструктури, а й з питанням інституцій. Водночас ми маємо унікальний шанс показати, як фізична інфраструктура може допомогти змінити логіку відносин між державою, громадою та індивідуальний.

Реформа децентралізації має завершитися змінами до Конституції, але водночас ми хочемо, щоб вона йшла глибше до людини. Тому важливо зосередитися на речах, пов'язаних із місцевою демократією, організаціями, самоврядуванням, організацією самого населення таким чином, щоб забезпечити не теоретизування, а практичне залучення людей і громадянського суспільства.

У Україні є традиційні інструменти державної регіональної політики – Державна стратегія регіонального розвитку [2]. Державна влада та місцеве самоврядування зосереджуються на актуальних викликах, пов'язаних з війною, а також на можливостях, які пропонує нам євроінтеграція. Переглядаючи стратегію, ми фактично повністю пристосовуємося до підходів європейських інституцій. Необхідно, щоб наші громади та регіони були готові працювати зі структурними фондами ЄС.

Паралельно розвивається Геоінформаційна система для розвитку та відновлення регіонів. Це система моніторингу ситуації в регіонах. Він має бути основою для планування та коригування стратегії. Відомо, що парламент проголосував за ініціативу щодо виділення коштів, за допомогою голосування «Дія». Це експеримент, який дозволяє залучити населення до процесу прийняття рішень.

Окрім таких класичних інструментів регіональної політики, існують інші інструменти, пов'язані з планами регіонального відновлення та розвитку. На відміну від стратегії, план відновлення передбачає наявність об'єктів і перелік конкретних інвестицій, необхідних для відновлення громади, регіону – аж до національного рівня. Територіальні громади мають визначити свої пріоритети.

Цьому процесу бракує більш глибоких інструментів планування. Тут нам допомагає система, пов'язана з розробкою планів комплексного просторового розвитку територіальної громади. Потрібне дослідження соціально-економічних реалій. Тому будь-які зовнішні інвестиції також мають бути спрямовані відповідно до цих обґрунтованих документів.

Кабінет Міністрів України затвердив Порядок визначення відновлення та розвитку регіонів і громад. Чотири типи громад підпадають під категорію відновлення, а саме: 1) громади, де тривають бойові дії; 2) повністю або частково тимчасово окуповані громади; 3) громади з пошкодженою критичною інфраструктурою; 4) громади, які зазнали критичного відтоку населення або в сусідні регіони, або за межі України. Протягом 10 днів після отримання цього статусу ці громади та регіони мають розпочати процес розробки плану відновлення.

Плани відновлення не є складними та комплексними документами, як плани комплексного розвитку територій громади. Це означає, що кожен документ має своє призначення.

Що стосується занепокоєння, що громадам може бракувати досвіду, щоб концептуально вийти за рамки важких інфраструктурних проєктів, це правда, що на місцевому рівні існує критична нестача експертних організацій. Для нас цінний принцип стратегічного планування.

Із середини 90-х років Кабінет міністрів видає постанови про державні програми соціально-економічного розвитку регіонів. Початок 2000-х років: прийняття та видання Закону України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" [3].

У 2005 році приймається Закон «Про стимулювання розвитку регіонів». З'являється

термін – «депресивна територія». Та для кожної території необхідно надати докази того, що вона є депресивною. Також виділяють гранти на наукові дослідження депресивних територій.

Згодом були розроблені Державні стратегії регіонального розвитку до 2015 та 2020 років [4]. Ціль – конкурентоспроможність регіонів. Потім це також поступово відходить осторонь, оскільки з'являються нові реформи децентралізації та нове бачення. Є Державна стратегія до 2027 року.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Комунікаційна платформа має бути міжрівневою. Важливо, щоб громади разом почали говорити з регіоном. Регіони повинні разом почати розмову з державним рівнем. Також необхідно враховувати специфіку сьогодення. Є місцева влада і є громади, які є військовими адміністраціями. Це два різні випадки, два різні підходи. І зараз ми маємо розуміти, що є чітка вертикаль: обласна (районна) військова адміністрація, районна (районна) військова адміністрація і багато новостворених міських військових адміністрацій. А є місцева влада, де налагодити діалог набагато складніше. Тому важливо мати простори для такого обміну думками.

На сьогодні відсутня комплексна програма взаємопідтримки регіонів. Однак існують ініціативи керівництва щодо мобілізації ресурсів, підприємств і громад для гуманітарних місій, коли виникають якісь термінові проблеми в більш постраждалих громадах.

Очевидно, що основна увага зосереджена на військових викликах, але на місцевому чи національному рівнях немає ініціатив щодо виділення частини коштів громади на проекти відновлення для інших громад. Ми повинні знайти баланс між національними та місцевими потребами.

Громади могли б ініціювати горизонтальну взаємодію між собою. Інше питання, хто може ініціювати цю взаємодію, хто може рухати такі горизонтальні зв'язки? Це можуть бути внутрішньо переміщені особи. Вони можуть представляти громади свого походження в приймаючих громадах.

Необхідно залучати різні зацікавлені сторони, громади, їх лідерів та асоціації. Є сенс створювати міжрегіональні платформи, а отже, виникають деякі питання: як їх організувати і хто може виступати від імені регіону, щоб забезпечити легітимність і відобразити настрої та потреби, які панують у різних регіонах. Адже регіони надзвичайно різні, тому війна та міграція викликали там надзвичайно різні проблеми.

Децентралізація в Україні вже побачила численні приклади успіху у вигляді об'єднаних громад та проектів, які вони реалізували. Зростання місцевих бюджетів також свідчить про ефективність реформи. Однак головна особливість децентралізації в Україні – це зміна мислення людей, які зрозуміли, що можуть впливати на розвиток своїх громад краще, ніж будь-хто інший. В результаті реформа перейшла в горизонтальну площину.

Новий адміністративно-територіальний устрій має стати територіальною основою для формування децентралізованої системи територіального управління, яка забезпечить максимально ефективне використання соціальних ресурсів, стале економічне зростання на принципах сталого розвитку, підвищення рівня життя людей.

Література

1. The Constitution of the Kingdom of Denmark. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Denmark_1953
2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України № 695 від 5 серпня 2020 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального

розвитку України: Закон України від 23 березня 2000 року № 1602_III // ВВР України. — № 25. — 23 червня 2000 р.

4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року; Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. №1001. URL: – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-п>

References

1. The Constitution of the Kingdom of Denmark. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Denmark_1953

2. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021 – 2027 roky : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 695 vid 5 serpnia 2020 roku. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>

3. Pro derzhavne prohnozuvannia ta rozroblennia prohram ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 23 bereznia 2000 roku № 1602_III // VVR Ukrainy. — № 25. — 23 chervnia 2000 r.

4. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2015 roku; Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2006 r. №1001. URL: – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-п>